

LAGUTSKOTTETS betänkande nr 28/1978-79 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till landskapslag om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

Över ovannämnda framställning har landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande och får utskottet, som i ärendet hört stadsdirektören Lars Lönnqvist, lantmäteringenjören Sven Olof Lindfors, länsrådet Rolf Sundman och lagberedningschefen Christer Jansson, värdsamt anföra följande.

Föreliggande lagförslag bygger till väsentliga delar på lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (FFS 603/77). Sveriges expropriationslag av den 19 december 1972 har också beaktats vid beredningen av lagarna. Den nya lagstiftningen ersätter i riket lagen den 14 juli 1898 om expropriation av fast egendom för allmänt behov respektive landskapslagen den 2 juli 1953 angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland. Man har allmänt varit ense om att största delen av innehållet i det s.k. markpaketet, varav lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter och lagen om ändring av byggnadslagen utgjort två delar av ~~tre~~, inneburit en nödvändig modernisering av föråldrad lagstiftning. Debatten om rikslagen gällde främst två omtvistade frågor - paragrafen om kapning av oförtjänt värdestegring i inlösningslagen och frågan om huruvida inlösningslagen skulle behandlas i enkel lagstiftningsordning eller i den ordning som gäller för stiftande av grundlag.

Regeringen hade föreslagit att inlösningslagen skulle stiftas i grundlagsenlig ordning men - möjligen till en del därför att man inte kunde räkna med att få fram åtminstone 5/6-dels majoritet för lagförslaget - stiftades efter utredning av grundlagsutskottet lagen i alla fall i enkel lagstiftningsordning. Regeringen hade dock i sin proposition anfört tre omständigheter, som kunde ha påkallat kvalificerad lagstiftningsordning. Nämligen dels att i lagförslaget hade stadgats att vissa förväntningsvärden inte skulle beaktas när ersättning bestäms, dels att genom ägoöverföringar kunde företagas utbyte av ägor mellan fastigheter utan samtycke av ägare eller panthavare och även överföring av områden från en fastighet till en annan mot inlösen samt dels slutligen att rätt till förhandsbesittningstagande i vissa fall kunde lämnas utan att full ersättning hade betalats.

Enligt gällande expropriationslag skall för egendom som exproprieras erläggas "högsta gångbara pris". I allmänna motiveringen säger landskapsstyrelsen

"föreslås att löseskillingen vid expropriationen skall motsvara gängse pris" men i lagtexten föreslås dock stadgat (23 §) att ersättning skall utgå enligt "egendomens gängse värde". Rikets inlösningslag använder beteckningen "gängse pris". Det är möjligt att "gängse värde" och "gängse pris" är samma sak men man kan dock hysa den uppfattningen att "gängse värde" motsvarar ett objektivi normalvärde medan "gängse pris" är detsamma som egendomens köpevärde i varje förekommande enskilt fall. Den svenska expropriationslagen använder benämningen "fastighetens marknadsvärde". För undvikande av onödiga missförstånd har utskottet korrigerat lagtexten till samma benämning som i rikslagen. Troligtvis kommer man inte så sällan att i praktiken ändock få arbeta också med "gängse marknadsvärde". Det är dock inte alltid man kan få fram ett "pris" på mark, som inte är till salu utan måste tvångsinlösas!

För utförandet av de verkställighetsåtgärder som föranledes av expropriationstillstånd, expropriationsresolution och expropriation i stöd av lag har landskapsstyrelsen föreslagit en särskild expropriationsnämnd. I riket handhaves motsvarande uppgifter av en inlösningskommission, som ledes av en lantmäteriingenjör. Lagutskottet har blivit uppmärksamgjort på att landskapets expropriationsnämnd inte kommer att inneha kompetens att utföra alla de arbetsuppgifter som en till lantmäteriväsendet anknuten inlösningskommission skulle ha, något som i vissa fall onekligen kan tänkas komma att medföra extra besvär och omgångar för parterna. Utskottet har därför särskilt diskuterat, huruvida det kunde anses vara ändmålsligt att överföra ifrågavarande uppgifter på lantmäteriverket såsom t.ex. skett i 38 § landskapslagen om allmänna vägar, men utskottet har dock ansett, att landskapsstyrelsens förslag ur självstyrelsepolitisk synpunkt sett måste anses lämpligast. Expropriationer enligt expropriationslagen har hittills varit ytterst fåtaliga och sannolikt kommer antalet tvångsinlösningar inte heller i framtiden att bli betydande. De praktiska olägenheterna av en egen expropriationsnämnd får därför anses överkomliga. Det skulle inte heller vara formellt korrekt att i en landskapslag ålägga lantmäterikontoret i Åbo och Björneborgs län och Mariehamns lantmäteridistrikt arbetsuppgifter som hör till självstyrelsen. Det är för övrigt skäl att notera att i lagförslaget inte intagits stadganden om ägoregleringar och regleringar av enskilda vägar.

Ifråga om lagförslagets 25 §, som alltså motsvarar den mycket omdebatterade 31 § i rikets lag, har också landstingets lagutskott varit mycket tveksamt. Otvivelaktigt innebär paragrafen att ägare till egendom, som i vissa fall exproprieras för bostadsbyggande, inte får full ersättning för sin mark. Republikens president har dock funnit det möjligt stadfästa lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter, så lagutskottet har inte dess mera uppehållit sig vid paragrafens relation till 6 § 3 mom. Regeringsformen. Landskapsstyrelsens

förslag till utformning av paragrafen är bättre än rikslagens stadganden men fortfarande sades det inte klart ut i själva lagtexten att förväntningsvärdet rimligen borde skäras bort enbart för en tidsperiod, som ligger mellan dagen då beslut fattas om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan och dag då sådan plan blivit fastställd. Har stads- eller byggnadsplan blivit fastställd borde gängse pris erläggas för marken. Av förslaget till lagtext framgår inte heller klart vilken inverkan det har på inlösningsersättningen om sådan plan eller planändring blir fastställd medan inlösningsförrättning ännu är anhängig. Av motiveringen synes dock framgå, att landskapsstyrelsen skulle ha avsett att dagen för expropriationsärendets anhängiggörande i expropriationsnämnden skulle tillmätas avgörande betydelse. M.a.o. om expropriationsärende redan blivit anhängiggjort skulle förväntningsvärdet skäras bort även om ifrågavarande område under tiden blivit i vederbörlig ordning planlagt. Lagförslagets 25 § 2 mom. innehåller den tidsgräns, inom vilken planläggningen skall ske för att värdekapningen/skall genomföras. Den här tiden har också i landskapsstyrelsens förslag utsatts till 7 år. Alltså, om planeringen räcker t.ex. tre år indras värdestegringen endast för denna tid. Om planeringen tar tio år i anspråk indras endast stegringen för de sju sista åren före inlösningsdagen. Det har ansetts att stadgandet i 25 § 1 mom. kapar den s.k. oförtjänta värdestegring, som är följden av samhällets åtgärder och som markägaren därför inte bör ha del i, medan 25 § 2 mom. innebär ett visst rättsskydd i varje fall för den, mot vilken expropriationen riktar sig. En förkortning av sistnämnda tidsperiod innebär alltså ett förstärkt skydd för expropriationen.

Eftersom antalet tvångsinlösningsärenden där nu ifrågavarande 25 § skulle komma att tillämpas, troligtvis kommer att bli rätt litet, har i ett skede lagutskottets flertal varit böjda för att stryka hela den här paragrafen ur landskapslagen. Det är ganska uppenbart, att förebilden i rikets inlösningslag skapats med utgångspunkt från förhållandena i Nyland, där markanvändningen i Helsingfors-regionen blivit föremål för spekulation. På Åland är det föga troligt att markpriserna skulle skjuta så pass i höjden att det kunde anses påkallat och befogat att i en landskapslag införa stadganden av så principiellt sett tveksamt innehåll som just detta, att ägare till mark tvingas sälja till landskapet eller till kommun för ett pris, som understiger gängse pris. Utskottet har inhämtat att vad man kanske i dag i Mariehamns-regionen kunde karaktärisera som "oförtjänt värdestegring" eller "överpris" skulle röra sig om 10-15 mk/m². För en vanlig bostadstomt om c. 1.200 m² alltså en "oförtjänt värdestegring" om c. 18.000 mark, vilket uttryckt i procent av en beräknad totalkostnad för ett bostadshus om 300.000 mk skulle utgöra 6 %. Nu upptar lagtexten orden "att bygga huvudsakligen bostäder", vilket naturligtvis måste tolkas så att t.ex. en kommun i stöd av detta stadgande skulle få lov att inlösa mark ej allenast

för själva bostadsbyggandet utan också för vägar, parkområden o.dyl., vilket naturligtvis ökar totalbeloppet "oförtjänt värdestegring". Det är emellertid skäl att också observera att den här nya expropriationslagstiftningen är avsedd att gälla alla former av tvångsinlösen, t.ex. samtliga de former som avses i byggnadslagen.

Sist och slutligen har dock en majoritet (3-2) inom lagutskottet stannat för att 25 § inte skall föreslås helt utgå ur landskapslagen. Minoriteten, bestående av viceordföranden Andersson och ledamoten Bengtz, har hållit fast vid meningen att paragrafen borde utgå ur lagen. Utskottets majoritet har emellertid preciserat lagtexten med avsikt att få fram att värdestegringen borde räknas bort enligt specialstadgandet endast för en bestämd tidsperiod sålunda att värdestegring som ägt rum under perioden mellan beslut om planläggning och beslut om fastställande av plan skulle beaktas vid bestämmandet av expropriationsersättningen i fall, inte expropriationen anhängiggjorts först efter landskapsstyrelsens beslut. Eftersom det heller borde få vara så, att landskapet eller kommun förhalar planläggning för att eventuellt komma över markområden till lägre än gängse pris, d.v.s. fattar beslut om t.ex. uppgörande av stads- eller byggnadsplan för ett område, och sedan inte gör mycket åt ärendet på lång tid, har utskottet likaså infört ett nytt 25 § 3 mom. som uttryckligen ålägger expropriant, som vill åtnjuta förmånen av rätt till inlösen med beskuren värdestegring, att anhängiggöra ansökan om expropriation inom viss tid (7 år) efter det beslut om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan fattats. Inom sju år senast måste alltså ett beslut om planläggning leda till expropriationsansökan. Om inte, s.a.s. återfår marken igen sitt gängse värde.

I 25 § 2 mom. ingår ett stadgande som föreskriver att expropriat under alla förhållanden har rätt till den värdestegring som inträffat fem år eller tidigare före det inlösningsärende anhängiggjorts i expropriationsnämnden. Utskottets förslag är alltså till denna del något förmånligare för en jordägare än landskapsstyrelsens motsvarande tidsperiod om sju år. Jämlikt stadgandet i 36 § 2 mom. 3 punkten i byggnadslagen gäller förbud mot nybyggnad på område beträffande vilket beslut fattats om uppgörande eller ändring av stadsplan. Motsvarande stadgande beträffande byggnadsplan återfinnes i byggnadslagens 88 § 2 mom. 1 punkten. Byggnadsförbudet gäller två år men kan av landskapsstyrelsen på synnerliga skäl förlängas med högst två år i sänder. Berörda 25 § i den nya expropriationslagen kommer tydligen i huvudsak att äga tillämpning då kommun jämlikt stadganden i byggnadslagen ansöker om rätt att för bostadsändamål inlösa obebyggd mark.

Lagutskottet har slutligen särskilt diskuterat ovanberörda fråga om vilken verkan det har på fastställandet av inlösningsersättningen att plan skulle fastställas medan inlösningsförrättning ännu är anhängig, en fråga, som enligt justitiekanslens yttrande i statsrådet över riksdagens svar på regeringens proposition i saken fortfarande skulle vara olöst i riket. Utskottet har härvid ansett att offentligt samfund, som inlämnat ansökan om expropriations-tillstånd inom föreskriven tid bör anses ha bevarats vid förmånen av att få inlösa markområden utan beaktande av åtminstone hela den .sk.oförtjänta värdestegringen. Utskottet har därför kompletterat 25 § 1 mom. med ett stadgande avsett att fastslå denna princip.

I föreliggande lagförslag återfinns inte stadganden om återköpsrätt för den tidigare ägaren i fall exproprierad mark inte längre skulle behövas för avsett ändamål. Saken har säkerligen inte stor praktisk betydelse men av principiella skäl och även med beaktande av att landskapet alltid hävdade rätt till sådan statens egendom på Åland som inte längre används för statsverkets behov, har utskottet infört ett stadgande som motsvarar 50 § i den nuvarande expropriationslagen.

Ovan har redan omnämnts att rikets inlösningslag upptagit ett stadgande om rätt till förhandsbesittningstagande i vissa fall utan att full ersättning betalas. Motsvarande stadgande har införts i landskapsstyrelsens förslag. Lagutskottet har inte omfattat denna princip. Inte heller har utskottet godkänt, att den som genom tvångsinlösen förlorar sin bostad eller sin lokal för näringsutövning, skall ha endast tre månader på sig att flytta bort. Utskottet har omformulerat 48 § 2 mom. så, att den som genom expropriation förlorat hus och hem skall ha rätt att begära framflyttande av bortflyttningsdagen till tidigast sex månader efter det att tillträdaren betalat ut ersättningsbeloppet. Då kan man kanske tänka sig att den drabbade medborgaren har en realistisk möjlighet att skaffa sig andra lokaliteter. Lagutskottet har också i avträdarens intresse omformulerat 49 §. Det måste anses rimligt att uttryckligen förutsätta en avvägning mellan sökandens intresse av förhandstillträde och den tidigare ägarens intresse att få behålla sin egendom till dess expropriationsnämnden slutbehandlat expropriationsärendet. Slutligen har utskottet, också om detta helt enigt, föreslagit en sådan omformulering av 51 § att beräknad full ersättning alltid skall betalas till den som vid förhandstillträde nödgas frånträda sin egendom. Detta borde vara en fullkomligt självfallen princip, ingen skall tvingas lämna ifrån sig egendom (i vidsträckt bemärkelse) utan full ersättning. I de flesta fall är situationen dessutom den, att ett offentligt samfund med tillhjälp av expropriationslagstiftningen agerar mot en enskild medborgares önskemål och intressen.

Beträffande slutligen den i 12 kap. beskrivna undersökningen har utskottet konstaterat samma princip, som kan förefalla vara ett genomgående kännetecken för den här nya expropriationslagstiftningen, nämligen att större hänsyn tagits till den som önskar exproprieras än till den som blir föremål för expropriation. Utskottet har dels ansett att den föreslagna tiden om blott sju dagar innan undersökning skall inledas är för kort och har därför föreslagit samma tid som i gällande lag eller alltså fjorton dagar. Dels har utskottet noterat, att det är en ersättningsberättigad som måste ta initiativet till domstolsbehandling om inte exproprianten, d.v.s. oftast alltså ett offentligt samfund eller en juridisk person, vill betala vad ägaren anser vara skäligt för intrång och skada till följd av undersökning. Det bör naturligtvis vara exproprianten som skall få betalt vad han anser vara skäligt och rättvist med rätt för den som har betalat att gå till domstol och begära jämkning om han anser jämkning påkallad. Utskottet har därför omformulerat 74 § 2 mom. med utgångspunkt från nuvarande 59 §. Utskottet är medvetet om att frågan är av större principiell än praktisk betydelse men har sett det angeläget att understryka också expropriatens rätt.

I övrigt har utskottet företagit endast formella eller redaktionella justeringar av lagtexten.

Detaljmotivering.

1 §. Lagutskottet har omformulerat andra momentet för att understryka att expropriationstillstånd inte får meddelas om ändamålet med expropriationen, om än med vissa uppoffringar av t.ex. ekonomisk natur, kan tillgodoses på annat sätt. Orimligt kostsamma insatser skulle inte begäras men hänsyn skulle tagas såväl till samhällets som till den enskilde medborgarens berättigade intressen.

5 §. Paragrafen har omformulerats allenast för att den i framställningen föreslagna texten är oklar. Enligt utskottets uppfattning bör såsom huvudregel alla av en tvångsinlösen berörda parter beredas tillfälle att yttra sig. Vad i 19 § andra meningen landskapslagen om ärendenas handläggning i landskapsstyrelsen är stadgat, bör landskapsstyrelsen naturligtvis tillämpa med stor urskillning. I allmänhet bör man förutsätta, att paragrafens första mening - såsom avsett är - skall hållas för huvudregel.

23 §. Om förhållandet mellan "gängse värde" och "gängse pris" har talats i den allmänna motiveringen. Av landskapsstyrelsens detaljmotivering till detta stadgande kan man få den uppfattningen att egendomens gängse värde är detsamma som det pris egendomen skulle betinga vid en försäljning i den allmänna marknaden. Om så är, betyder ju inte heller den omformulering lagutskottet av försiktighets-skäl vidtagit att någon skiljaktighet i uppfattningarna skulle föreligga.

25 §. Det kan vara skäl att notera en viss tidsskillnad mellan andra och tredje momentet. Om beviljat expropriationstillstånd och om expropriationsresolution skall dock landskapsstyrelsen ofördröjligen underrätta expropriationsnämndens ordförande, varvid ärende anses anhängiggjort i nämnden, uppenbarligen oberoende av eventuella besvär. T. ex. den kommun som inlämnat ansökan om expropriationstillstånd inom fataljetiden sju år har bevarat förmånen av att få inlösa egendom till lägre än gängse pris. Utskottet menar å andra sidan att den part som fattat beslut om uppgörande eller ändring av plan och som redan tvenne gånger fått byggnadsförbud förlängt, kan anses ha förverkat sin rätt gentemot den enskilda markägaren om den parten inte därefter sedan åstadkommer ens en ansökan om tvångsinlösen. I så fall bör nog parten anses ha förlorat sin rätt till kapad värdestegring men bibehåller naturligtvis sin rätt såsom sådan att begära expropriation "för allmänt behov" eller med stöd av 51 § 1 mom. byggnadslagen.

42 §. Lagutskottet har konsekvent försökt ersätta det i och för sig korrekta ordet "nedsätta" med ordet "deponera" som är lättare att i skilda sammanhang förstå. Ett uttryck som t.ex. "expropriationsersättning skall nedsättas" kan möjligen missförstås. Ordet "nedsätta" bör alltså utbytas åtminstone i 38, 39, 42, 43 och 54 §§, i 7 kapitlets rubrik samt i 57-60 §§. Utskottet vågar förutsätta, att justeringsutskottet skulle fästa uppmärksamhet vid här föreslaget utbyte av ord.

74 §. Lagutskottet har tänkt sig, att även om ärende angående förhandsundersökning av fast egendom, som eventuellt kan bli föremål för tvångsinlösen, aldrig blir anhängigt i expropriationsnämnden, kunde nämndens ordförande dock åläggas att på parts anhållan utse ojäviga värderingsmän, ifall det inte eljest skulle vara möjligt att komma överens om dessa personer. Självfallet skall arvudet för dessa värderingsmäns arbete normalt inberäknas i den ersättning som skall utgå för undersökningen av egendomen. Ett annat alternativ, som lagutskottet diskuterat, hade varit att skadan och intrånget skulle ersättas enligt en normaltaxa, som landskapsstyrelsen fastställt. Endast om den ersättningsberättigade varit missnöjd med ersättning enligt taxan, hade det varit skäl för honom att vända sig till domstol. I annat fall skulle han ha varit berättigad att omedelbart utfå ersättning. Det alternativ, som lagutskottet valt, synes dock leda till större rättvisa i de enskilda fallen.

89 §. Den nya expropriationslagen äger ej tillämpning när fråga är om expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov. I motiveringen (sid.11-12) anför landskapsstyrelsen, att expropriation av staten tillhörig egendom på Åland inte kan ske med stöd av landskapslag. Eftersom till rikets lagstiftningsbehörighet hänförts ärenden allenast angående expropriation av fast egen-

dom för allmänna riksbehov, är det uppenbart att expropriation av egendom i landskapet Åland för andra ändamål inte kan verkställas i stöd av rikslag. Statens egendom på Åland skulle alltså i stort sett vara skyddad för expropriation t.ex. inom områden där beslut fattats om uppgörande eller ändring av byggnadsplan. Lagutskottet ifrågasätter starkt det berättigade i landskapsstyrelsens resonemang. Statens egendom på Åland kan knappast åtnjuta något slags exterritorialrätt i berört hänseende.

Under hänvisning till ovanstående framlägger lagutskottet vördsamt för landstinget nedanstående förslag till landskapsstyrelsens förslag till landskapslag om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter med nedannämnda ändringar och kompletteringar:

L a n d s k a p s l a g

om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Inledande bestämmelser.

1 §.

(1 mom. likasom i framställningen).

Tillstånd till expropriation skall ej meddelas, om ändamålet med skäliga insatser kan tillgodoses på annat sätt eller olägenheterna av expropriationen ur såväl den enskilde medborgarens som även det allmännas synpunkt sett är större än de fördelar, som kan vinnas genom tvångsinlösen.

5 §.

Över ansökan om expropriation skall yttrande, såvitt detta är möjligt och ändamålsenligt, inbegäras av alla berörda sakägare. Frist som utsättes för avgivande av yttrande, får ej vara kortare än 30 dagar.

(2-4 mom. lika som framställningen).

23 §.

Ersättning för egendom skall, såvida ej annat följer av denna lag, utgå enligt egendomens gångse pris. Täcker ersättningen icke, oaktat den motsvarar egendomens gångse marknadspris, den ersättningsberättigades förlust, skall ersättningen bestämmas på grundvalen av antingen egendomens avkastning eller de kostnader som anskaffandet av likartad egendom beräknas medföra.

(2-3 mom. likasom framställningen).

25 §.

Sker inom område beträffande vilket beslut har fattats om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan, ansökan om expropriation för landskapets, kommuns eller kommunalförbunds behov i syfte att bygga huvudsakligen bostäder, skall vid bestämmandet av ersättningen för fast egendom, sådan ökning av egendomens värde som ägt rum sedan beslutet om planläggning fattades men före dagen för planebeslutets fastställande i landskapsstyrelsen, räknas ägaren

till godo endast i den mån antingen ökningen beror av penningvärdets förändringar eller annan av planläggningen oberoende omständighet eller om expropriationsansökan gjorts efter planebeslutets fastställande.

Utan hinder av vad i 1 mom. är stadgat, skall vid bestämmandet av expropriationsersättningen dock alltid beaktas sådan värdestegring som inträffat under tiden före dagen fem år innan expropriationsärendet anhängiggjorts i expropriationsnämnden.

Vad ovan i 1-2 mom. är stadgat skall inte äga tillämpning om ansökan om expropriationstillstånd inlämnats senare än sju år efter det beslut fattats om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan.

Avser expropriationen fast egendom, som innehas huvudsakligen i syfte att bereda bostad åt ägaren eller någon honom närstående person eller att användas av någon av dem vid utövande av näring eller yrke, får ersättningen, som skall beräknas med tillämpning av 1 mom. aldrig bestämmas till lägre belopp än vad som fordras för anskaffande av annan likvärdig egendom, som, när fråga är om expropriation av närings- eller yrkesutövare tillhörig egendom, därjämte erbjuder likvärdiga utkomstmöjligheter.

26 §.

(1-2 mom. likasom framställningen).

Svarar egendom med stöd av stadgandena om panträtt på grund av inteckning eller för ogulden köpeskilling, för fordran eller för rätt att uppbära viss avgäld i penningar eller varor, vilken åtnjuter bättre rätt än den särskilda rättighet som belastar egendomen, skall den särskilda rättigheten lämnas utan avseende till den del därför bestämd ersättning skulle minska egendomens värde till skada för fordringsägarna.

38 §.

(1 mom. likasom framställningen).

Gäller ersättningen egendom som avses i 5 § 2 mom. och föreligger ej någon fullständig utredning beträffande de ersättningsberättigade och deras andelar av ersättningen, skall ersättningen förordnas att utgå till de ersättningsberättigade gemensamt. Företes i sådant fall ej utredning om vem som äger rätt att lyfta ersättningen, skall den deponeras.

39 §.

Exproprieras i sin helhet fast egendom som utgör enhet i fastighetsregistret, skall för egendom bestämd ersättning deponeras. Detsamma gäller annan egendom, såvida egendomen exproprieras i sin helhet och besväras av inteckning för fordran.

(2-3 mom. likasom framställningen).

42 §.

(1 mom. likasom framställningen).

Expropriationsersättning som enligt expropriationsbeslutet eller av annan orsak skall deponeras, betalas till landskapsstyrelsen, varvid avskrift av beslutet bifogas.

(3 mom. likasom framställningen).

Om lyftande av deponerad ersättning stadgas i 60 §.

43 §.

Sökes ändring i expropriationsbeslut såvitt gäller expropriationsersättningen, skall den del av ersättningen varom tvist råder deponeras.

Beträffande rätt till betalning av deponerade medel gäller, utöver vad i denna lag är föreskrivet, bestämmelserna i lagen om nedsättande i förvar av penningar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (FFS 281/31).

47 §.

(1-2 mom. lika som framställningen).

Därest ett från fastighet exproprierat mark- eller vattenområde icke vidare är behöfligt för avsett ändamål, är ägaren av den fastighet, från vilken området exproprierats eller dennes arvingar, såvida de fortfrände äger återstoden av fastigheten eller lägenhet som bildats genom delning av denna, berättigad att inom tjugo år från expropriationens slutförande återlösa området. Önskar flera till inlösen berättigade begagna sig av sin lösningsrätt tillkommer denna dem gemensamt.

Löseskillning är områdets tidigare överlåtelsepris justerat med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen. Kan parterna icke enas om löseskillningens belopp eller är de eljest av olika mening om lösningsförfarandets berättigande, skall ärendet hänskjutas för avgörande till underrätten på den ort, där fastigheten är belägen. Rätt till inlösen anses härvid bevarad, såvida den som önskar inlösa har anhängiggjort talan inom den tid, som avses i 3 mom.

(5 mom. likasom 3 mom. i framställningen).

6 kap.

Om tillträdande av exproprierad egendom.

T i l l t r ä d e e f t e r e x p r o p r i a t i o n s b e s l u t e t

48 §.

(1 mom. likasom framställningen).

Förlorar sakägare till följd av tillträdet sin bostad eller försämras hans utkomstmöjligheter därför att tillträdet medför svårigheter för honom att fortsätta utövandet av näring eller yrke, skall expropriationsnämnden på vederbörandes anhållan förordna, att tillträdet skall ske vid annan tidpunkt, tidigast sex månader efter den dag då ersättningen betalades.

F ö r h a n d s t i l l t r ä d e

49 §.

I samband med beviljandet av expropriationstillstånd kan landskapsstyrelsen på expropriantens anhållan besluta, att egendom, som skall avstås genom expropriation, får tillträdas utan hinder därav att de i 48 § 1 mom. angivna förutsättningarna för tillträdet icke blivit uppfyllda, om sådant förhållande har väsentlig betydelse för sökanden och en avvägning av dennes intresse av tillträde emot ägarens intressen, utvisar att åtgärden icke

skäligen bör framskjutas.

(2 mom. likasom i framställningen).

51 §.

Sakägare som vid förhandstillträde nödgas frånträda egendom är berättigad att såsom förskottsersättning erhålla ett belopp som motsvarar den beräknade expropriationsersättningen.

Om ränta och ersättning för skada, som föranletts av förhandstillträdet stadgas i 83 §.

54 §.

Utöver vad i detta kapitel föreskrives skall, när fråga är om förhandstillträde, i tillämpliga delar iakttagas vad i denna lag är stadgat om handläggning av ärenden i expropriationsnämnden och om betalning av expropriationsersättning, varvid ersättningen skall deponeras, om utredningen av de frågor rörande säkerställandet av fordringshavares rätt som avses i 39 § 2 mom. befinnes i oskälig grad fördröja verkställandet av tillträdessynen.

(2 mom. likasom i framställningen).

7 kap.

Utbetalning av deponerade medel.

57 §.

Om annat icke följer av bestämmelserna i denna lag, har innehavare av fordrings- eller annan rättighet, för vilken den exproprierade egendomen svarat, samma rätt till deponerad ersättning som han hade till egendomen.

58 §.

Har expropriationsersättning deponerats med stöd av 39 § skall landskapsstyrelsen låta meddela om deponeringen genom offentlig delgivning i officiella tidningen samt genom enskild delgivning till varje i 57 § avsedd rättighetshavare.

Önskar rättighetshavare begagna sig av sin rätt att erhålla betalning, skall han yrka därpå inom tre månader från dagen då han erhöll kännedom om depositionen. Han skall tillika förete erforderlig utredning om de omständigheter på vilka han grundar sitt anspråk.

Vid utbetalningen av deponerade medel äger bestämmelserna i utsökningslagen om försäljning av utmätt fast egendom samt om redovisning och fördelning av därvid inlutna medel motsvarande tillämpning.

Har ingen i denna paragraf avsedd rättighetshavare inom föreskriven tid yrkat betalning ur medel som deponerats, skall depositionen omedelbart utbetalas till de ersättningsberättigade sakägarna.

-12-

59 §.

Visar i 57 § avsedd rättighetshavare som icke genom enskild delgivning har kunnat underrättas om depositionen att han lidit ekonomisk förlust därför att han icke bevakat sin rätt till ersättning, skall förlusten ersättas av landskapet.

(2 mom. likasom framställningen).

Den som vid fördelning av deponerad ersättning dragit nytta på i 1 mom. avsedd rättighetshavares bekostnad är skyldig att ersätta landskapet det belopp som erlagts enligt 1 mom. Vederbörande är dock ej skyldig att betala större belopp än han själv har erhållit.

60 §.

När expropriationsersättning med stöd av 38 eller 43 § deponerats skall bestämmelser i lagen om nedsättande av penningar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från aman fullgörelseskyldighet/i tillämpliga delar iakttagas. Ersättningsberättigad äger dock rätt att lyfta sådan del av ersättningen som deponerats med stöd av 43 § 1 mom., såvida han ställer säkerhet för eventuell återbetalning därav jämte sex procents ränta därpå, beräknad från dagen då beloppet lyftes.

69 §.

(1 mom. likasom framställningen).

2 mom. utgår .

73 §.

Senast 14 dagar innan undersökning inledes skall meddelande därom genom enskild delgivning tillställas de sakägare vilkas adresser är kända. Övriga sakägare skall meddelas om undersökningen genom sådan offentlig delgivning som avses i 6 § 1 mom.

74 §.

(1 mom. likasom framställningen).

Ersättning, som avses i 1 mom. skall omedelbart betalas. Kan överenskommelse icke nås om ersättningsbeloppet, skall skadan och intrånget snarast värderas av tvenne ojäviga personer, som utses av expropriationsnämndens ordförande. Sålunda bestämd ersättning skall genast erläggas. Dock äger den, som ej nöjes åt ersättningen, underställa saken domstols prövning inom sex månader räknat från det värderingen gjordes. Är ärendet anhängigt vid expropriationsnämnden skall saken inom samma tid underställas nämnden för avgörande.

-13-

75-96 §§.

(Likasom i landskapsstyrelsens framställning).

Mariehamn den 12 mars 1979.

På lagutsköttets vägnar:

Jan-Erik Lindfors

ordförande

Närvarande i utskottet: ordföranden Lindfors, viceordföranden Andersson samt ledamöterna Bengtz, Karlsson och Sundberg.